

Kansainvälistyvä suomalainen valtio-oppi

Valtiotieteellisen yhdistyksen englanninkielinen julkaisutoiminta

ERKKI BERNDTSON

ALKAVA KANSAINVÄLISTYMINEN

Tutkimus vaatii kansainvälisyyttä, mutta pienen ja eksoottisen kielialueen yhteiskuntatieteilijöiltä vaaditaan erityistä aktiivisuutta tutkimustensa saattamiseksi kansainväliseen tietoisuuteen. Suomalainen politiikan tutkimuskin oli vielä 1960-luvulla hyvin sisäänlämpiävää. Tutkijat kirjoittivat pääasiassa suomeksi suomalaisille. Julkaisukanavia, joissa suomalaiset olisivat voineet tuoda omaa tutkimustaan esiin muilla kielillä, oli myös vähän. Maamme ruotsinkielisillä politiikan tutkijoilla oli omat kanavansa pohjoismaihin, mutta tämäkin lukijakunta oli suhteellisen suppea.

Valtiotieteellinen yhdistys teki ensimmäisen yrityksen ”edistää maamme ja tieteenalamme tunnetuksi tekemistä ulkomailla” julkaisemalla vuonna 1960 teoksen *Democracy in Finland: Studies in Politics and Government*. Teoksen kirjoittajina olivat muun muassa Jan-Magnus Jansson, Jaakko Nousiainen ja Pertti Pesonen. Yhdistys jatkoi samalla linjalla julkaisemalla teokset Risto Hyvärinen, Pertti Pesonen ja L.A. Puntila (toim.), *Finnish Foreign Policy: Studies in Foreign Politics* (1963) sekä Ilkka Heiskanen, Jukka Huopaniemi, Keijo Korhonen ja Klaus Törnudd (toim.), *Essays on Finnish Foreign Policy* (1969).

Kirjoittajina näissä teoksissa ei ollut pelkästään valtio-oppineita vaan myös historioitsijoita ja oikeustieteilijöitä. Kuvaavaa on, että kaikki artikkelit käsittelivät Suomen sisä- ja ulkopoliittikaa. Ensimmäinen poikkeus tästä oli yhdistyksen julkaisema *Politiikka*-lehden englanninkielinen erikoisnumero *On the Study of Socialist Societies* (1972), jonka toimittivat Ilmari Susiluoto ja Heimo Vesala. Sen tarkoituksena oli lisätä suomalaisten ja ulkomaalaisten tutkijoiden keskinäistä yhteistyötä sosialististen maiden tutkimuksessa. Kirjoittajina oli suomalaisten tutkijoiden lisäksi alan keskeisiä kansainvälisiä tutkijoita.

POHJOISMAISEN YHTEISTYÖN TÄRKEYS

1960- ja 1970-luvuilla pohjoismaisella yhteistyöllä oli tärkeä asema suomalaisten politiikan tutkijoiden kansainvälisessä julkaisutoiminnassa. Pohjoismainen yhteistyö alkoi epävirallisella tapaamisella vuonna 1964, joka johti maiden valtiotieteellisten yhdistysten yhdessä julkaisemaan vuosikirjaan *Scandinavian Political Studies*. Sen ensimmäinen nide ilmestyi vuonna 1966 päätoimittajana Pertti Pesonen ja toimitussihteerinä Mauri K. Elovainio. Suomalaisten politiikan tutkijoiden asema vuosikirjassa oli vahva alusta alkaen. Ensimmäisessä vuosikirjassa esimerkiksi Jan-Magnus Jansson määritteli valtio-opin alaa ja Ilkka Heiskanen kirjoitti politiikan tutkimuksen teoreettisista lähestymistavoista ja tutkimusstrategioista.

Vuosikirjasta ilmestyi kaksitoista nidettä. Vuonna 1978 se muuttui neljä kertaa vuodessa ilmestyväksi tieteelliseksi aikakauslehdiksi, jonka toimitus kiertää pohjoismaiden kesken rotaatioperiaatteella. Nykyään lehteä voi pitää kansainvälisenä julkaisuna. Vuosikirja sen sijaan oli ennen kaikkea pohjoismainen julkaisu ja samalla harvoja kanavia suomalaisten tutkijoiden englanninkielisille artikkeleille. Pohjoismainen yhteistyö tarjosi tässä vaiheessa hyvän väylän suomalaisten valtio-oppineiden kansainvälistymiseen. Sen merkitys alkoi laskea vasta kun suomalaiset politiikan tutkijat alkoivat enenevästi osallistua vuonna 1970 perustetun *European Consortium for Political Research* (ECPR) järjestön toimintaan.

VALTIOTIETEELLISEN YHDISTYKSEN ENGLANNINKIELINEN KIRJASARJA (BOOKS FROM THE FINNISH POLITICAL SCIENCE ASSOCIATION)

Ilkka Heiskasen ollessa valtiotieteellisen yhdistyksen puheenjohtaja (1980–83) johtokunnassa heräsi ajatus englanninkielisten kirjojen julkaisemisesta. Suomalainen politiikan tutkimus oli edelleen suhteellisen tuntematonta maailmalla ja sen ”esittelyyn” oli selvä tarve. Vuonna 1981 Suomen akatemian yhteiskuntatieteellinen toimikunta myönsi yhdistykselle 20 000 markkaa tällaisen kirjan julkaisemiseen. Ilkka Heiskasen ja Sakari Hännisen toimitama *Exploring the Basis of Politics* ilmestyi vuonna 1983 koostuen viidestä teoreettis-metodologisesta artikkelista.

Kun ensimmäinen kirja toimitettiin Helsingissä ja oli luonteeltaan teoreettinen, yhdistys haki seuraavaksi rahoitusta suomalaista empiiristä politiikan tutkimusta esittelevälle teokselle. Akatemian myöntäessä rahoituksen toisellekin kirjalle pyydettiin Turun valtio-opin laitokselta ehdotusta teoksesta. Tältä pohjalta ilmestyi vuonna 1984 Heikki Paloheimon toimittama *Politics in the Era of Corporatism and Planning*. Samana vuonna ilmestyi kolmaskin kirja, jälleen Akatemian rahoittamana. Dag Anckarin ja Erkki Berndtsonin toimittama *Essays on Democratic Theory* syntyi hiukan ex tempore turkulais-helsinkiläisenä yhteistyönä.

On korostettava, että yhdistyksen alkuperäinen tarkoitus oli kierrättää kirjojen toimituskuntaa eri laitosten välillä ja samalla julkaista teoksia, jotka edustivat valtio-opin eri tutkimusalueita. Akatemian ollessa edelleen valmis rahoittamaan kirjoja saivat ne jatkoa. Harto Hakovirta (Tampere) toimitti kirjan kansainvälisen politiikan alalta (1986), Jukka Kanerva ja Kari Palonen (Jyväskylä) suomalaisen älymystön aatemaailmasta (1987), Jan Sundberg ja Sten Berglund (Helsinki) suomalaisesta demokratiasta (1990) ja Marja Keränen (Helsinki) feministisestä politiikan tutkimuksesta (1990).

Kirjojen luonne alkoi kuitenkin muuttua 1980-luvun loppupuolelta lähtien. Tähän oli kaksi syytä. Suomalaiset politiikan tutkijat olivat alkaneet enenevästi julkaista tutkimuksiaan englanniksi kansainvälisillä kustantajilla. Heillä alkoi olla myös kansainvälistä tutkimusyhteistyötä. Tämä johti siihen, että yhdistyksen kirjasarjassa alkoi ilmestyä kokoomateoksia, joiden artikkelit eivät olleet pelkästään suomalaisten kirjoittamia, vaan useissa oli mukana ulkomaisia kollegoja. Nämä teokset perustuivat joko kansainvälisten kokousten materiaaliin (Dag Anckar ja Erkki Berndtson, toim., 1987; Sakari Hänninen ja Kari Palonen, toim., 1990) tai tutkimusprojekteihin (Dag Anckar, Hannu Nurmi ja Matti Wiberg, toim., 1988; Matti Wiberg, toim., 1991; Matti Wiberg, toim., 1994; Sami Borg ja Risto Sänkiaho, toim., 1995).

Muutos horjutti kirjojen julkaisemisen rotaatioperiaatetta laitosten välillä. Lopullisesti se murtui siihen, että akatemia ei enää ollut halukas rahoittamaan kirjasarjaa 1990-luvun alun jälkeen. Kari Palosen ja Tuija Parvikon toimittama vuoden 1993 kirja ”politiikan lukemisesta” sai vielä 10 000 markan avustuksen, mutta siihen päättyi akatemian suora tuki kirjoille. Edellisessä kappaleessa mainitut teoksetkaan eivät enää olleet suoraan akatemian rahoittamia, vaikka joihinkin niistä yhdistys oli pystynyt käyttämään saamaansa yleistä valtionapua julkaisutoimintaan. Vuonna 1999 yhdistyksen taloudellinen tilanne oli hetkellisesti niin hyvä, että se pystyi omista rahoistaan kustantamaan Kyösti Pekosen toimittaman kirjan suomalaisesta äärioikeistosta.

Tähän kuitenkin päättyivät hyvät ajat, ja teosten julkaiseminen yhdistyksen sarjassa tuli riippuvaiseksi tekijöiden itse hankkimasta rahoituksesta. 2000-luvulla ilmestyneet teokset (Harto Hakovirta, toim., 2000; Tuija Parvikko 2008; Suvi Soininen ja Tapani Turkka, toim., 2008) toteutettiin ulkoisella rahoituksella. Ulkoisella rahoituksella julkaistiin myös sarjassa ilmestyneet kaksi väitöskirjaa (Pertti Ahonen 1985; Teivo Teivainen 2000).

Oman erityismaininnan ansaitsevat kirjasarjassa ilmestyneet suomalaisten valtio-opin professorien juhluvuosien kunniaksi julkaistut teokset. Yhtä poikkeusta lukuun ottamatta ne juhlistivat heidän 60-vuotispäiviään. Ensimmäiset olivat Risto Sänkiähon toimittama Pertti Pesosen juhlakirja (1990) ja Matti Wibergin toimittama Jaakko Nousiaisen juhlakirja (1991). 2000-luvulla ilmestyivät kirjat Hannu Nurmelle (2004, toim. Matti Wiberg), Kari Paloselle (2007, toim. Kia Lindroos) ja Matti Wibergille (2014, toim. Tapio Raunio ja Hannu Nurmi). Poikkeus oli vuonna 2010 ilmestynyt Pertti Ahosen, Sakari Hännisen ja Kari Palosen toimittama juhlakirja Ilkka Heiskaselle hänen 75-vuotissyntymäpäivänsä johdosta.

Vuosina 1983–2014 kirjasarjassa ilmestyi 26 teosta. 1980-luvulla kirjoilla oli tärkeä merkitys suomalaiselle valtio-opille ja ennen kaikkea niissä julkaisuille tutkijoille. Kirjat toimivat erinomaisena käyntikorttina kansainvälisissä tapaamisissa. Sarjan teokset eivät kuitenkaan enää pitkään aikaan täyttäneet alkuperäistä funktiotaan. Teosten julkaisemisen tultua myös riippuvaiseksi ulkoisesta rahoituksesta ja tutkijoiden omasta aktiivisuudesta kirjojen luonne muuttui ja niiden ilmestyminen tuli satunnaiseksi.

Sarjan alkuperäisen ajatuksen mukaisille kirjoille ei olekaan enää samanlaista tarvetta kuin 1980-luvun alussa. Suomalainen politiikan tutkimus on kansainvälistynyt nopeasti viimeisten kolmenkymmenen vuoden aikana. Samalla politiikan tutkijoiden yhteisö on kasvanut ja monipuolistunut. Tämän päivän näkökulmasta katsoen on hämmäntävää, miten pieni valtio-oppien yhteisö oli vielä 1990-luvun alkupuolellakin. Samat nimet toistuvat kirjasta toiseen. Nyt on nuorempien valtio-oppineiden tehtävä luoda uusia tapoja suomalaisen politiikan tutkimuksen tunnetuksi tekemiseen.

Valtiotieteellinen yhdistys onkin päättänyt jatkaa kirjasarjaa open access -muotoisella sarjalla *Pro et Contra, Books from the Finnish Political Science Association* yhteistyössä Helsinki University Pressin kanssa. Open access -periaatteella julkaistuilla kirjoilla suomalaiset politiikan tutkijat pystyvät tavoittamaan kansainväliset lukijat aivan uudella tavalla. Sarjassa on ensimmäisenä teoksena ilmestynyt Marjaana Jauholan *Scraps of Hope in Banda Aceh* (2020).

Kirjoitus on julkaistu alun perin Valtiotieteellisen yhdistyksen kotisivuilla osana valtio-opin sata-vuotisjuhlavuotta käsittelevää kirjoitussarjaa.

VALTIOTIETEELLISEN YHDISTYKSEN ENGLANNINKIELISIÄ KIRJOJA 1983–2014

- Heiskanen, Ilkka ja Hänninen, Sakari (toim.), *Exploring the basis of politics*. 1983.
- Anckar, Dag ja Berndtson, Erkki (toim.), *Essays on democratic theory*. 1984.
- Paloheimo, Heikki (toim.), *Politics in the era of corporatism and planning*. 1984.
- Ahonen, Pertti. *Public policy evaluation as discourse*. 1985.
- Hakovirta, Harto (toim.), *Fragmentation and integration*. 1986.
- Kanerva, Jukka ja Palonen, Kari (toim.), *Transformation of ideas on a periphery*. 1987.
- Anckar, Dag ja Berndtson, Erkki (toim.), *Political science between the past and the future*. 1987.
- Anckar, Dag, Nurmi, Hannu ja Wiberg, Matti (toim.), *Rationality and legitimacy*. 1988.
- Sundberg, Jan ja Berglund, Sten (toim.), *Finnish democracy*. 1990.
- Sänkiaho, Risto (toim.), *People and their polities*. 1990.
- Hänninen, Sakari ja Palonen, Kari (toim.), *Texts, contexts, concepts: studies on politics and power in language*. 1990.
- Keränen, Marja (toim.), *Finnish undemocracy. Essays on Gender and Politics*. 1990.
- Wiberg, Matti (toim.), *The public purse and political parties: public financing of political parties in the Nordic countries*. 1991.
- Wiberg, Matti (toim.), *The Political life of institutions*. 1991.
- Palonen, Kari ja Parvikko, Tuija (toim.), *Reading the political*. 1993.
- Wiberg, Matti (toim.), *Parliamentary control in the Nordic countries*. 1994.
- Borg, Sami ja Sänkiaho, Risto (toim.), *The Finnish voter*. 1995.
- Pekonen, Kyösti (toim.), *The new radical right in Finland*. 1999.
- Teivainen, Teivo. *Enter economism, exit politics. Transnational politics of economism and limits to democracy in Peru*. 2000.
- Hakovirta, Harto (toim.), *Globalism at the crossroads: wedges into global theory and policy*. 2000.
- Wiberg, Matti (toim.), *Reasoned choices: scripta in honorem professoris Hannu Nurmi sexagesimum annum complentis, August 24, 2004*. 2004.
- Palonen, Kari. *RE-THINKING POLITICS. Essays from a quarter-century* (toim. Kia Lindroos). 2007.
- Tuija Parvikko. *Arendt, Eichmann and the politics of the past*. 2008.
- Soininen, Suvi ja Turkka, Tapani (toim.), *The parliamentary style of politics*. 2008.
- Ahonen, Pertti, Hänninen, Sakari ja Palonen, Kari (toim.), *Fortunae rota volvitur. Studies on the writings of Ilkka Heiskanen, professor emeritus of political science at the University of Helsinki, on the occasion of his 75th birthday 23 December 2010*. 2010.
- Raunio, Tapio ja Nurmi, Hannu (toim.), *The Serious Game of Politics: Festschrift for Matti Wiberg*. 2014.

KIRJOITTAJATIEDOT**ERKKI BERNDTSON**

VTL, vapaa tutkija

Yleisen valtio-opin lehtori (eläkkeellä)

erkki.berndtson@gmail.com